

ВЪПРОС № 40:
КАСАЦИОННО ПРОИЗВОДСТВО ПО АПК

LAWN 302 Административно право и административен процес

ПЛАН

1. Обща характеристика на касационното производство.
2. Нищожни съдебни решения.
3. Недопустими съдебни решения.
4. Неправилни съдебни решения.
5. Разглеждане на делото.
6. Правомощия на Върховния административен съд като касационна инстанция.

АДМИНИСТРАТИВНОПРАВНИ ИЗТОЧНИЦИ

- Членове 208 – 228 от Административнопроцесуалния кодекс.

ПОНЯТИЕ ЗА КАСАЦИОННО ПРОИЗВОДСТВО ПО АПК

- **Касационното производство** е второинстанционно, самостоятелно съдебно производство и редовен способ за съдебен надзор относно законосъобразността на първоинстанционното невлязло в сила съдебно решение или определение по административноправен спор, инициирано при упражняване на субективното, процесуалното, публичното, потестативното право на оспорване на страната, засегната от порочното съдебно решение, с което приключва контролната фаза на административния процес чрез постановяването на окончателен юридически акт, имащ сила на пресъдено нещо.

ХАРАКТЕРИСТИКА НА КАСАЦИОННОТО ПРОИЗВОДСТВО

- Касационната инстанция по административни дела е *контролно-отменителна*, тъй като тя се произнася по валидността, допустимостта и правилността на оспореното първоинстанционно решение, а не по законността на оспорения административен акт.
- Касационното производство не се образува служебно, а само по инициатива на страната в производството, за която първоинстанционното решение е неблагоприятно и след подаване на редовна и допустима касационна жалба.

АКТИВНА ПРОЦЕСУАЛНА ЛЕГИТИМАЦИЯ

- *Право да обжалват* решението имат страните по делото, за които то е неблагоприятно.
- Лицата, спрямо които решението има сила, имат право да го обжалват, когато то е неблагоприятно за тях, макар и да не са участвали в делото.
- Главният прокурор или неговият заместник при Върховната административна прокуратура може да подава касационен протест (чл. 210 от АПК).
- *Предварителен отказ* от правото на оспорване е недействителен (чл. 214, ал. 3 от АПК). Предварителен е този отказ, който е направен преди да е изготвено първоинстанционното съдебно решение или преди то да е било обявено. Отказът предхожда самото възникване на правото на касационно оспорване и поради това се нарича предварителен.

СРОКОВЕ ЗА КАСАЦИОННО ОСПОРВАНЕ

- *Срокът за касационно оспорване е 14-дневен срок от деня на съобщението, че решението е изготвено.*
- Главният прокурор или неговият заместник при Върховната административна прокуратура може да подава протест до Върховния административен съд чрез съда, постановил решението, в *едномесечен срок* от деня, в който то е постановено).
- Ако прокурорът е участвал в делото пред първата съдебна инстанция прокурорът, срокът за оспорване е *14-дневен*. Ако не е участвал в делото пред първата съдебна инстанция, срокът за оспорване е *едномесечен*.
- Лицата, спрямо които решението има сила, имат право да го обжалват, когато то е неблагоприятно за тях, макар и да не са участвали в делото, могат да обжалват решението до момента на влизането му в сила за страните по делото (чл. 211 от АПК).
- Срокът е **преклузивен** (пресекателен). Просрочването погасява правото да се реализира материалното право.

ДОПУСТИМОСТ НА ЖАЛБАТА ИЛИ ПРОТЕСТА

- Жалбата се подава до Върховния административен съд чрез съда, който е постановил решението.
- Прегледът за *допустимост* на жалбата или протеста предполага, че се оставят без разглеждане, а образуваното касационно производство се прекратява при недопустимост, когато:
  1. са подадени от лице или организация, които не са участвали в съдебното производство;
  2. решението или обжалваната му част не съществува;
  3. са подадени след срока;
  4. са подадени против решение, което не подлежи на касационно оспорване;
  5. бъдат оттеглени или бъде извършен отказ от тях писмено.

РЕДОВНОСТ НА ЖАЛБАТА ИЛИ ПРОТЕСТА

- Прегледът за *редовност* на жалбата или протеста означава, че ако касационната жалба или протестът не отговарят на изискванията на АПК относно реквизити и приложения, председателят на Върховния административен съд или неговите заместници, съответно председателят на отделението, с разпореждане ги оставя без движение и изпраща съобщение на оспорващия да отстрани нередовностите в 7-дневен срок от получаването му.
- Когато нередовностите се открият в течение на производството, съдията-докладчик процедира по същия начин. Ако нередовностите не бъдат отстранени в законовия срок, председателят на Върховния административен съд или неговите заместници, съответно председателят на отделението, с разпореждане оставя жалбата или протеста без разглеждане и прекратява производството по делото.

РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

- Оспорващият може да *оттегли* или да се *откаже* изцяло или отчасти от оспорването до приключване на касационното производство. Отказът изцяло или отчасти от оспорването не може да бъде оттеглян. Предварителен отказ от правото на оспорване е недействителен.
- *Задължително* е участието на прокурор (арг. чл. 217, ал. 3 от АПК).
- За установяване на касационните основания се допускат *писмени доказателства*. Не се допускат доказателства за установяване на обстоятелства, несвързани с касационните основания (чл. 219 от АПК).
Забраняват се фактическите установявания, която означава, че Върховният административен съд преценява прилагането на материалния закон въз основа на фактите, установени от първоинстанционния съд в обжалваното решение (чл. 220 от АПК).

ПРИНЦИПИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

- Действа *принципът на диспозитивното начало* – Върховният административен съд обсъжда само посочените в жалбата или протеста пороци на решението (чл. 218, ал. 1 от АПК), като тук има разлика с първата инстанция относно предмета на проверката.
- Действа *принципът на служебното начало* – за валидността, допустимостта и съответствието на решението с материалния закон съдът следи и служебно (чл. 218, ал. 2 от АПК).
- Решението на касационната инстанция е *окончателно* (чл. 223 от АПК).

КАСАЦИОННИ ОСНОВАНИЯ ЗА ОСПОРВАНЕ НА ПЪРВОИНСТАНЦИОННОТО РЕШЕНИЕ

- Касационна жалба или касационен протест се подава, когато решението е:
  1. нищожно;
  2. недопустимо;
  3. неправилно поради нарушение на материалния закон,
  4. Неправилно поради съществено нарушение на съдопроизводствените правила или
  5. Неправилно поради необоснованост (чл. 209 от АПК).

НИЩОЖНИ СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ

- Нищожността на съдебните решения е резултат от най-тежки пороци във връзка с формиране на волята на съдебния орган. Това са недостатъци, свързани с функционирането на съда, с надлежното сформирание на състава му, с изключителното му овластяване да разрешава съдебни спорове (извън правораздавателната власт на съда), с формата на съдебното решение или с абсолютната невъзможност да бъде разбрана изразената воля:
  - решението е постановено от незаконен състав:
    1. еднолично от съдия, вместо от съдебен състав, когато това е предвидено в закона,
    2. с участието на лице, което не е съдия в съответния съд,
    3. с участието на лице, което не е съдия,
    4. с участието на съдия, който не е взел участие при разглеждането на делото.
  - първоинстанционното устно и неподписано решение (изобщо или поне от мнозинството на членовете в съдебния състав).
  - Нищожното съдебно решение се *прогласява (обявява)* за такова.

НЕДОПУСТИМИ СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ, ПОСТАНОВЕНИ ВЪПРЕКИ НЕДОПУСТИМОСТТА ИЛИ НЕРЕДОВНОСТТА НА ЖАЛБАТА, ПРОТЕСТА ИЛИ ИСКОВАТА МОЛБА

- Постановено:
  1. извън пределите на сезирането (когато съдът се е произнесъл извън рамките на предявения иск);
  2. по нередовна жалба, протест или нередовна искова молба;
  3. по процесуално недопустима жалба, когато съдът се произнася, но **административният акт не подлежи на оспорване;**
  4. по процесуално недопустима жалба, когато съдът се произнася, но **оспорващият е неправосубектен;**

НЕДОПУСТИМИ СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ, ПОСТАНОВЕНИ ВЪПРЕКИ НЕДОПУСТИМОСТТА ИЛИ НЕРЕДОВНОСТТА НА ЖАЛБАТА, ПРОТЕСТА ИЛИ ИСКОВАТА МОЛБА

- Постановено:

5. по процесуално недопустима жалба решение, когато съдът се произнася, но **оспореният административен акт е оттеглен;**

6. по процесуално недопустима жалба решение, когато съдът се произнася, но **оспорващият няма правен интерес от оспорването;**

7. по процесуално недопустима жалба решение, когато съдът се произнася, но **оспорването е просрочено;**

8. по процесуално недопустима жалба решение, когато съдът се произнася, но **по оспорването има влязло в сила съдебно решение;**

НЕДОПУСТИМИ СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ, ПОСТАНОВЕНИ ВЪПРЕКИ НЕДОПУСТИМОСТТА ИЛИ НЕРЕДОВНОСТТА НА ЖАЛБАТА, ПРОТЕСТА ИЛИ ИСКОВАТА МОЛБА

- Постановено:
  9. по процесуално недопустима жалба, когато съдът се произнася, но **има образувано дело пред същия съд, между същите страни, на същото основание;**
  10. по процесуално недопустима жалба, когато съдът се произнася, но **оспорването бъде оттеглено или бъде извършен отказ от него;**
  11. по процесуално недопустим иск;
  12. по съдебен спор, в който съдът не е конституирал ответника по спора;
  - 13 при нередовна искова молба (жалба или протест).
- Недопустимото съдебно решение се *обезсилва* и се връща на същия съд, но в друг състав, за да реши спора.

НЕПРАВИЛНИ СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ, ПРИ КОИТО СЪДЪТ Е ДОПУСНАЛ НАРУШЕНИЕ НА МАТЕРИАЛНИЯ ЗАКОН

- Неправилното решение е всякога валидно и допустимо решение. Макар и порочно, то поражда всички правни последици на съдебното решение. Докато не бъде отменено, то е действително. Неправилното решение за разлика от нищожното решение отговаря на изискванията за постановяване на валидно решение, но неправилността му се състои в това, че противоречи на действителното правно положение.
- Първата група пороци, които имат за последица неправилност на първоинстанционното съдебно решение, са грешките на съда при издирването и прилагането на материалноправните норми, които регулират спорното правоотношение. Това са грешки, допуснати от съда при формирането на неговите *правни изводи*.

НЕПРАВИЛНИ СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ, ПОСТАНОВЕНИ ПРИ СЪЩЕСТВЕНО НАРУШЕНИЕ НА СЪДОПРОИЗВОДСТВЕНИТЕ ПРАВИЛА

- Правилата на съдебното производство (т. е. съдопроизводствените правила) са:
  - а) такива, които са създадени, за да обезпечат съответствието на решението с действителното правно положение;
  - б) други, които са създадени да обезпечат валидността и допустимостта на съдебното решение;
  - в) които преследват други процесуални цели.

НЕПРАВИЛНИ СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ ПОРАДИ НЕОБОСНОВАНОСТ

- Несъответствието между приетото от съда и установеното от доказателствата, както и между приетото от съда и направените от него изводи трябва да се дължи на допуснати от първоинстанционния съд грешки при прилагане на правилата на логическото мислене, на опитните правила, на причинно-следствените връзки между явленията, на данните от науката, които грешки неизбежно водят до неверни фактически констатации, а оттам и до неправилни (погрешни) правни изводи.
- Необсъждането на някои доказателства от първоинстанционния съд е процесуално нарушение, когато има за последица необоснованост на решението.
- Съдът е длъжен да обсъди всички доказателства поотделно и в тяхната съвкупност, а не избирателно да формира убеждението си само върху част от събраните по делото доказателства.

РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ДЕЛОТО

- Делото се разглежда от тричленен състав на Върховния административен съд, когато решението е постановено от административен съд, и от петчленен състав, когато решението е постановено от тричленен състав на Върховния административен съд (чл. 217, ал. 1 от АПК).
- За валидността, допустимостта и съответствието на решението с материалния закон съдът следи и *служебно* (чл. 218, ал. 2 от АПК във връзка с чл. 9 от АПК). За останалите касационни основания по чл. 209, т. 3 от АПК (съществено нарушение на съдопроизводствени правила и необоснованост) *Върховният административен съд* следи само ако те са посочени в касационната жалба или протеста, т. е. ако са направени оплаквания за такива пороци на съдебното решение, които, при основателност на оплакването, биха обусловили наличието на тези касационни основания.
- В касационното производство по АПК все пак са допустими *доказателства, но само писмени*. Тези доказателства са допустими, когато с тях се цели да бъдат установени посочените с жалбата касационни основания (чл. 219, ал. 1 от АПК).

РАЗГЛЕЖДАНЕ НА ДЕЛОТО

- *Предметът на доказване в касационното производство са конкретните пороци на първоинстанционното съдебно решение, посочени с касационната жалба или протест: липсва правораздавателна власт, липсва редовно или валидно сезиране (правото на оспорване или правото на иск не са редовно или валидно упражнени), липсва конституционно дължимото съответствие на решението с истината.*
- *Върховният административен съд се произнася с решение в едномесечен срок от заседанието, в което е приключило разглеждането на делото (чл. 217, ал. 3, изр. 4 от АПК). Срокът е *инструктивен* – пропускането му не се отразява на валидността и допустимостта на касационното решение.*

ПРАВОМОЩИЯ НА ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД КАТО КАСАЦИОННА ИНСТАНЦИЯ

Качество	Правомощие	Правно основание	Правомощие като касационна инстанция
оспореното решение е валидно, допустимо и правилно	оставя в сила	чл. 221, ал. 2, предл. 1 от АПК	контролно-отменително
склучено споразумение	потвърждава с определение, с което <i>обезсилва</i> съдебното решение и <i>прекратява</i> делото	чл. 221, ал. 6 от АПК	инстанция по същество

ПРАВОМОЩИЯ НА ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД КАТО КАСАЦИОННА ИНСТАНЦИЯ

Качество	Правомощие	Правно основание	Правомощие като касационна инстанция
оспореното решение е НИЩОЖНО и страда от съществен порок, но е налице правораздавателна власт	обявява нищожността на оспореното решение и го <i>връща</i> на първоинстанционния съд за постановяване на ново решение от законен състав, за съобразяване с основите на правовия ред, за постановяване на разбираемо и изпълнимо решение	чл. 221, ал. 5 от АПК	контролно-отменително
оспореното решение е НИЩОЖНО и страда от съществен порок и липсва правораздавателна власт	обявява нищожността на оспореното решение и <i>прекратява делото</i> , с което се обезсилват всички извършени до този момент процесуални действия от съда и страните, и се счита, че съдебно производство не е било провеждано	чл. 221, ал. 5 от АПК	контролно-отменително

ПРАВОМОЩИЯ НА ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД КАТО КАСАЦИОННА ИНСТАНЦИЯ

Качество	Правомощие	Правно основание	Правомощие като касационна инстанция
неправилно	отменя оспореното решение и <i>решава делото по същество</i>	чл. 221, ал. 2, предл. 2 от АПК и чл. 222, ал. 1 от АПК	инстанция по същество
неправилно	отменя оспореното решение като неправилно и <i>върща</i> делото за ново разглеждане от друг състав на първоинстанционния съд, когато установи съществено нарушение на съдопроизводствените правила	чл. 222, ал. 2 от АПК	контролно-отменително
неправилно	отменя оспореното решение като неправилно и <i>върща</i> делото за ново разглеждане от друг състав на първоинстанционния съд, когато трябва да се установят факти, за които събирането на писмени доказателства не е достатъчно	чл. 222, ал. 2 от АПК	контролно-отменително

ПРАВОМОЩИЯ НА ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД КАТО КАСАЦИОННА ИНСТАНЦИЯ

Качество	Правомощие	Правно основание	Правомощие като касационна инстанция
недопустимо	обезсилва оспореното решение в оспорената част като недопустимо и <i>прекратява</i> делото (при липса на валидно право на оспорване или право на иск – вж. например чл. 159 АПК)	чл. 221, ал. 3 от АПК	контролно-отменително
недопустимо	обезсилва оспореното решение в оспорената част като недопустимо и <i>връща</i> делото за ново разглеждане (например за отстраняване на нередовността на оспорването, протеста или на иска)	чл. 221, ал. 3 от АПК	контролно-отменително
недопустимо	обезсилва оспореното решение в оспорената част като недопустимо и <i>препраща</i> делото на компетентния съд (когато порокът, обусловил недопустимостта на обезсиленото решение, е липса на подсъдност)	чл. 221, ал. 3 от АПК	контролно-отменително

ПРАВОМОЩИЯ НА ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД КАТО КАСАЦИОННА ИНСТАНЦИЯ

Качество	Правомощие	Правно основание	Правомощие като касационна инстанция
недопустимо	обезсилва оспореното решение в оспорената част като недопустимо и <i>препраща</i> делото на компетентния орган (когато порокът е липса на подведомственост)	чл. 221, ал. 3 от АПК	контролно-отменително
недопустимо, макар то да е било допустимо	обезсилва оспореното решение като недопустимо и <i>прекратява</i> производството, ако е издаден административен акт, чието издаване е било отказано	чл. 221, ал. 4, предл. 2 от АПК	контролно-отменително
недопустимо, макар то да е било допустимо	обезсилва оспореното решение като недопустимо и <i>прекратява</i> производството, когато административният орган със съгласието на останалите ответници оттегли административния акт	чл. 221, ал. 4, предл. 1 от АПК	инстанция по същество

ВЪПРОСИ

- Какво представлява касационното производство по АПК?
- Кои са особеностите на касационното производство?
- Кои са касационните основания за оспорване на първоинстанционното съдебно решение?
- Задължително ли е участието на прокурора в касационното производство?
- Какви доказателствени средства са допустими в касационното производство?